

VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS

VALSTYBĖS ĮMONĖ VALSTYBĖS ŽEMĖS FONDAS
KRAŠTOVARKOS IR TERITORIJŲ PLANAVIMO SKYRIUS

VALSTYBINIŲ PARKŲ KRAŠTOVAIZDŽIO STRUKTŪROS SCHEMŲ PARENGIMAS

III ETAPAS.
II GRUPĖS VP KRAŠTOVAIZDŽIO STRUKTŪROS SCHEMŲ IR APRAŠŲ
PARENGIMAS

VILNIUS
2018

OBJEKTAS:

**II GRUPĖS VP KRAŠTOVAIZDŽIO STRUKTŪROS SCHEMŲ IR
APRAŠŲ PARENGIMAS**

UŽSAKOVAS:

**VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS**

TURINYS:

**Aukštadvario regioninio parko
kraštovaizdžio struktūros aprašas**

	VALSTYBĖS ĮMONĖ VALSTYBĖS ŽEMĖS FONDAS KRAŠTOTVARKOS IR TERITORIJŲ PLANAVIMO SKYRIUS tel.8-(5)-261 88 56; tel./faksas 8-(5)-262 16 72	 Užsakovas: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PAREIGOS	PAVARDĖ	Sutartis Nr. F4-2017-155 Data 2017-09-19
Skyriaus vadovė	Iveta Kriščiūnaitė	III ETAPAS. II GRUPĖS VP KRAŠTOVAIZDŽIO STRUKTŪROS SCHEMOS Data 2018-09-29
Mokslinis vadovas	Prof. habil. dr. Paulius Kavaliauskas	
Projektų vadovas	Nerijus Misiūnas	
Vyr. specialistai	Nedmantas Kavaliauskas Gerda Kraučiuinė Vida Bujauskienė	

DARBO TURINYS

<i>Ivadas</i>	Psl. 4
I. Situacinė Aukštadvario RP kraštovaizdžio charakteristika	4
II. Aukštadvario RP kraštovaizdžio morfologinė struktūra	5
III. Kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumai	11
IV. Aukštadvario RP kraštovaizdžio apylinkių kompleksinė vertė	13
<i>Priedas</i>	18
<u>Kraštovaizdžio apylinkių kompleksinio vertybinio vertinimo lentelės</u>	

AUKŠTADVARIO REGIONINIO PARKO KRAŠTOVAIZDŽIO STRUKTŪROS APRAŠAS

Ivadas

Aukštadvario regioninio parko (toliau – RP), turinčio 17,0 tūkst. ha plotą ir esančio Trakų (95%), Prienų (4,5%) ir Kaišiadorių (0,5%) rajonų savivaldybių teritorijose, kraštovaizdžio įvairovę sukuria vienam morfologiniam Lietuvos kraštovaizdžio ruožui, vienai kraštovaizdžio sričiai ir 3 kraštovaizdžio rajonams priklausančios:

- a) mažai sukultūrintų patvenktinių ežerų kompleksų,
- b) miškingų bei mažai sukultūrintų ežeruočių dubaklonių,
- c) miškingų stačiašlaičių moreninių kalvynų ir gūbrių,
- d) miškingų ir sukultūrintų banguotų fluvio-glacialinių pakilumų,
- e) miškingų ir sukultūrintų nedidelių upių erozinių slėnių,
- f) miškingų ir mažai sukultūrintų plačių fluvio-glacialinių protakų,
- g) gilių erozinių slėniukų,
- h) termokarstinių daubų,
- i) mažai urbanizuotų paežerių,

ir kiti kraštovaizdžio tipai.

Tai vienas didžiausių sudėtingą kraštovaizdžio struktūrą turinčių Lietuvos valstybinių parkų, kartu pasižymintis ir gamtos ir kultūros paveldo objektais bei dideliu rekreaciniu turistiniu potencialu.

Aukštadvario RP kraštovaizdžio struktūros Aprašas agreguotas į 4 informacinius skyrius. Papildomame Priede patalpinta detalizuota jo kraštovaizdžio apylinkių kompleksinio vertinimo medžiaga.

I. Situacinė Aukštadvario RP kraštovaizdžio charakteristika

PRIKLAUSO	Rytinė RP dalis priklauso Baltijos aukštumų ruožo Dzūkų aukštumos srities Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų (E-XIII-36) kraštovaizdžio rajonui, o vakarinė dalis - šios srities Vidurio Dzūkų mažai miškingo agrarinio kalvyno (E-XIII-33) kraštovaizdžio rajonui. Tik pačiuose RP pietvakariuose esanti Verknės fluvio-glacialinės protakos dalis priskiriama tos pačios Dzūkų aukštumų srities Vakarų Dzūkų šiaurinės slėniuotos miškingos agrarinės pakilumos (E-XIII-31) kraštovaizdžio rajonui.
RIBOJASI	RP pietvakariuose ribojasi, o vakaruose priartėja prie Pietų Pabaltijo žemumų ruožo PR Lietuvos (Dainavos) kraštovaizdžio morfologinės srities Merkio vidurupio miškingos mažai agrarizuotos lygumos (F-XVI-42) kraštovaizdžio rajono.
ATSTOVAUJA	Sudaro centrinę Dzūkų aukštumos miškingųjų ežerynų ir fluvio-glacialinių bei moreninių darinių zoną, atstovaujančią Verknės bei Strėvos aukštupių ekosistemų kraštovaizdį.

II. Aukštadvario RP kraštovaizdžio morfologinė struktūra

Aukštadvario RP kraštovaizdžio, atstovaujančio centrinę Dzūkų aukštumos miškingųjų ežerynų ir fluvio-glacialinių darinių zoną, atstovaujančią Verknės bei Strėvos aukštupių ekosistemas ir vieną raiškiausių Dzūkų aukštumose Gedanonių tarpliežuvinio masyvo dalį su aukščiausiu jo kalnu (257,4 m NN), morfologinė struktūra buvo analizuojama pagal Projekto Metodikoje nurodytą pagrindinę (pirmąją) programą, apimančią struktūros tyrimą iki kraštovaizdžio apylinkių lygmens. Šio tyrimo rezultatai – struktūros teritorinę diferenciaciją – atspindi atskiras Aukštadvario RP kraštovaizdžio struktūros brėžinys M 1:20 000, kuriame parodytos išskirtos kraštovaizdžio apylinkės ir RP dalinančios arba lokalizuojančios kraštovaizdžio morfologinių rajonų bei savivaldybių ribos.

Aukštadvario RP kraštovaizdžio, pamatą ir pagrindinius orografinius bruožus suformavo paskutinis ledynas prieš 14-16 tūkst. metų. Nuledėjimo metu vyko intensyvūs ledo tirpsmo procesai, plūdo gausūs fluvio-glacialiniai srautai, kurie teritorijos moreninių pamatą užklojo smėlingų-žvyringų nuosėdų danga, sukurdami didžiąją Verknės fluvio-glacialinę protaką (vakaruose pereinančią į prieleidyninės ežerinės – limnoglacialinės - akumuliacijos performuotą lygumą), erozinius slėnius bei smėlingas banguotas pakilumas, taip pat persipynusių ežerų dubaklonių (rinų) sistemą. Tuo metu ŠV-Š teritorijos dalyse išliko Rytų Lietuvos fazės metu sukrauta pakraštinių moreninių aukštumų juosta su fluvio-glacialiniais kalvynais ir gūbriais, pirmiausiai, jau minėtame Gedanonių tarpliežuviniame masyve. Holoceno pradžioje svarbų vaidmenį suvaidino termokarstiniai procesai suformavę galias daubas bei mažuosius ežerėlius.

Dabartiniu metu kraštovaizdžio teritorinę morfologinę struktūrą Aukštadvario RP sudaro šie žemiausio rajoninio-regioninio lygmens vienetai – morfologinės kraštovaizdžio apylinkės:

1 lentelė

Vidurio Dzūkų mažai miškingų agrarinių kalvynų kraštovaizdžio rajone /E-XIII-33/

Numeris ir spalva brėžinyje	Kraštovaizdžio apylinkių pavadinimai ir apibūdinimai (pagal apibendrintus morfologinius požymius)	Kraštovaizdžio apylinkių tipologiniai kodai
1	Gedanonių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais smėlingo fluvio-glacialinio komplekso su raiškiais eroziniais šlaitais ir nedideliais ežerėliais kraštovaizdis)	K^S₁₋₂ (F1-R5-E4)
2	Škilietų (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais smėlingo fluvio-glacialinio komplekso su raiškiais eroziniais šlaitais, sausais dubakloniais, giliais termokarstiniais ežerėliais ir daubomis bei žemapelkėmis kraštovaizdis)	K^S₁₋₂ (F1-R5-R7-E4-H3)
3	Mergiškių miško (mažai sukultūrinto pobūdžio smėlingo kalvyno su raiškiais eroziniais šlaitais bei sausais dubakloniais kraštovaizdis)	K₁(F1-R5-R7)
4	*Pašvenčio (mažai sukultūrinto ir sukultūrinto priemolingos banguotos pakilumos su pobūdžio priemolingos ir smėlingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis bei lėkštašlaičiu ežero duburiu kraštovaizdis)	K₂₋₃ (C1-H3-E2)

5	*Ustronės (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio smėlingo kalvyno su raiškiais eroziniais šlaitais ir pelkiniu ežeru kraštovaizdis)	K₁₋₂ (F1-H3-E8)
6	*Lavariškių (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio priemolingo moreninio kalvyno su žemapelkėmis, natūraliais upeliais ir tvenkiniais kraštovaizdis)	K₁₋₃(G1-H3-S7-E6)
7	Aukštadvario (sukultūrinto, mažai urbanizuoto ir urbanizuoto pobūdžio susaugomais objektais fluvio-glacialinės protakos bei smėlingos banguotos pakilumos su natūraliais upeliais ir tvenkinių kompleksu kraštovaizdis)	K^S₃₋₄₋₅ (S5-B1-S7-E7)
8	Paverknių erozinio kalvyno (santykinai natūralaus pobūdžio fluvio-glacialinės protakos su eroziniu pralaužtiniu slėniu, raguvynais ir eroziniais šlaitais bei fragmentuotu ežeringu dubakloniu kraštovaizdis)	K₁ (S5-R1-R6-R5-E4)
9	*Verknės lanko (santykinai natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio fluvio-glacialinės protakos su eroziniu stačiašlaičiu slėniu, natūraliais upeliais bei tvenkiniu kraštovaizdis)	K₁₋₂ (S5-R6-R5-S7-E6)
10	*Šadžiūnų (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio fluvio-glacialinės protakos su eroziniu stačiašlaičiu slėniu, natūraliais upeliais bei pelkiniu ežeru kraštovaizdis)	K₂₋₃ (S5-R6-R5-S7-S8)
11	*Gudžionių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio fluvio-glacialinės protakos su eroziniais šlaitais, giliais eroziniais slėniukais, žemapelkėmis ir pelkėtais ežerais kraštovaizdis)	K₁₋₂ (S5-R5-R8-H3-E8)
12	Nekrašiškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis nedidelių ežerų grupe bei kanalizuotais upeliais kraštovaizdis)	K₁₋₃ (S5-B1-H3-E4-S8)
13	*Totoriškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio priemolingo moreninio kalvyno bei priemolingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	K₁₋₃ (G1-C1)
14	*Ūbiškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis kraštovaizdis)	K₁₋₃ (C1-H3)
VISO: 14 kraštovaizdžio apylinkių (* žvaigždute nurodytos 8 kraštovaizdžio apylinkės į RP patenka tik dalimi)		
<i>Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų kraštovaizdžio rajone /E-XIII-36/</i>		
15	Aukštadvario marių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais marių (patvenktų ežerų komplekso), esančio plačioje fluvio-glacialinėje protakoje su prisišliejusiu stačiašlaičiu ežeringu dubakloniu, smėlinga banguota pakiluma bei natūraliu upeliu, kraštovaizdis)	K^S₁₋₂ (E5-S5-E4-B1-S7)

16	Sienio-Verniejaus (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio ežeryno, esančio fluvio-glacialinėje protakoje su pelkiniais ežerais, smėlinga banguota pakiluma bei eroziniais šlaitais kraštovaizdis)	K₁₋₂ (E3-S5-E8-B1-R5)
17	Čižiūnų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais ežeryno, esančio smėlingame fluvio-glacialiniame kalvyne su eroziniu slėniu ir kanaluotais upeliais, kraštovaizdis)	K^S₁₋₃ (E3-F1-R6-S8)
18	Verknės aukštupio (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio fluvio-glacialinės protakos su natūraliais upeliais, eroziniais šlaitais ir fragmentuotu ežeringu dubakloniu kraštovaizdis)	K₁₋₂ (S5-S7-R5-E4)
19	*Skynimų (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	K₁₋₃ (B1)
20	Vilkokšnio (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais stambaus stačiašlaičio ežero, esančio smėlingoje fluvio-glacialinėje protakoje su fragmentuotais ežeringais dubakloniais, eroziniais šlaitais ir žemapelkėmis, kraštovaizdis)	K^S₁₋₂ (E1-S5-E4-R5-H3)
21	*Kreivakojų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su eroziniais lobais kraštovaizdis)	K₁₋₃ (B1-R9)
22	Karaliūnų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos ir smėlingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	K₁₋₃ (C1-B1)
23	*Panošiškių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos ir priemolingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	K₂₋₃ (B1-C1)
24	*Gervinių (santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos pakilumos su drumlinizuotu moreniniu kalvynu, fragmentuotu ežeringu dubakloniu ir žemapelkėmis kraštovaizdis)	K₁₋₂₋₃ (C1-G5-E4-H3)
25	Spindžiaus ežeryno (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais ežeryno, esančio smėlingoje banguotoje pakilumoje su eroziniais slėniais ir šlaitais bei žemapelkėmis, kraštovaizdis)	K^S₁₋₂ (E3-B1-R6-R5-H3)
26	Strėvos aukštupio (santykinai natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio patvenktų ežerų komplekso (marių) ir fragmentuotų ežerų dubaklonių, erozinių šlaitų, priemolingų bei smėlingų kalvynų ir žemapelkių kraštovaizdis)	K₁₋₂(E5-E4-R5-G1-F1-H3)
27	*Bagdanonių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio erozinio slėnio ir natūralių upelių kraštovaizdis)	K₂₋₃ (R6-S7)
28	*Tamašavos (santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos moreninės pakilumos,	K₁₋₂₋₃ (C1-E4-H3-S8)

	fragmentuoto ežeringo dubaklonio, žemapelkių ir kanalizuočių upelių kraštovaizdis)	
29	Pamargio (santykinai natūralaus pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su senslėniais ir giliais eroziniais lobais kraštovaizdis)	K₁ (B1-S6-R8)
30	Drabužininkų (santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su eroziniais šlaitais, giliais eroziniais lobais ir žemapelkėmis kraštovaizdis)	K₁₋₂₋₃ (B1-R5-R9-H3)
31	Strėvininkų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio fragmentuoto ežeringo dubaklonio, erozinių šlaitų, erozinių lobų ir žemapelkių kraštovaizdis)	K₁₋₃ (E4-R5-R9-H3)
VISO: 17 kraštovaizdžio apylinkių (* žvaigždute nurodytos 6 kraštovaizdžio apylinkės į RP patenka tik dalimi)		
<i>Vakarų Dzūkų šiaurinės slėniuotos miškingos agrarinės pakilumos kraštovaizdžio rajone</i> /E-XIII-31/		
Numeris ir spalva brėžinyje	Kraštovaizdžio apylinkių pavadinimai (pagal apibendrintus morfologinius požymius)	Kraštovaizdžio apylinkių tipologiniai kodai
32	*Stanuliškių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio plačios fliuvioglacialinės protakos su natūraliais ir kanalizuočiais upeliais kraštovaizdis)	K₂₋₃ (S5-S7-S8)
VISO: 1 kraštovaizdžio apylinkė (* žvaigždute nurodyta 1 kraštovaizdžio apylinkė į RP patenka tik dalimi)		

Kraštovaizdžio apylinkių sukultūrinimo pobūdis buvo apibūdinamas tokiu būdu:

K₁ – natūralaus arba santykinai natūralaus pobūdžio kraštovaizdis - miškai-pelkės ir vandenys sudaro 80-100% kraštovaizdžio apylinkės ploto (26 RP apylinkės ar jų dalys);

K₂ – mažai sukultūrinto pobūdžio kraštovaizdis - miškai-pelkės ir vandenys sudaro 30-80% kraštovaizdžio apylinkės ploto (19 RP apylinkių ar jų dalių);

K₃ – sukultūrinto pobūdžio kraštovaizdis - miškai-pelkės ir vandenys sudaro iki 30% kraštovaizdžio apylinkės ploto (18 RP apylinkių ar jų dalių);

K₄ – mažai urbanizuoto pobūdžio kraštovaizdis – užstatytos teritorijos sudaro iki 30% kraštovaizdžio apylinkės ploto (1 RP apylinkė ar jos dalis);

K₅ – urbanizuoto pobūdžio kraštovaizdis – užstatytos teritorijos sudaro virš 80% kraštovaizdžio apylinkės ploto (1 RP apylinkė ar jos dalis)

K^S – kraštovaizdis su gausiais saugomais/saugotinais objektais (7 RP apylinkės).

Būdinga, kad santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio kraštovaizdžio apylinkės sudaro net 69% visų apylinkių, o pasižyminčios saugomų arba saugotinių objektų gausa - 22%. Bendras identifikuotų skirtingų sukultūrinimo kategorijų vienetų skaičius Aukštadvario RP siekia 65.

Projekte kraštovaizdžio morfologinius bruožus apibendrinanti kartoschema (M 1:20 000) ir aukščiau išskirtų kraštovaizdžio teritorinių vienetų suvestinė lentelė (1 lentelė) parodo, kad Aukštadvario RP sutinkamas 8 tipologinių grupių (S - slėnių ir paslėnio, R – erozinio, E – ežerotojo, P – pelkinio, B – smėlingų pakilumų, F – smėlingų kalvynų, C – priemolingų moreninių pakilumų, G - priemolingų kalvynų) kraštovaizdis. Labiausiai paplitęs yra pirmųjų 3 grupių kraštovaizdis (atitinkamai 26-26-21 indikacijos kraštovaizdžio apylinkių koduose), vidutiniškai paplitęs ketvirtosios ir penktosios grupės

kraštovaizdis (atitinkamai 14 ir 11 indikacijų) ir tik 14 indikacijų atstovauja šeštąją, septintąją ir aštuntąją grupes. Bendras identifikuotų tipologinių gamtinių vienetų skaičius Aukštadvario RP siekia 114.

Žvelgiant detaliau, Aukštadvario RP kraštovaizdžio morfologinę struktūrą sudaro jau minėtoms tipologinėms grupėms priskiriami net 23 indikaciniai kraštovaizdžio tipai, daugiausia jų (atitinkamai 7 ir 6 rūšys) priklauso ežerotojo ir erozinio kraštovaizdžio tipologinėms grupėms. Visoms kitoms grupėms tenka tik po 1 ar 2 rūšis.

Aukštadvario RP kraštovaizdžio įvairovės vertinimo rodikliai

Kraštovaizdžio įvairovės teritorinę diferenciaciją kiekybiškai apibendrina tokia galimų jos rodiklių sistema:

I. Įvairovės teritorinio diferenciacijavimo rodikliai (kraštovaizdžio apylinkių lygmuo):

- 1) K^{rb}_a (bendrosios regioninės įvairovės rodiklis) = Na (apylinkių skaičius) = **32**;
- 2) K^{rs}_a (santykinės regioninės įvairovės rodiklis) = Na (apylinkių skaičius)/S (RP plotas tūkst. ha) = 32/17,0 = **1,88**;

III. Įvairovės tipologinio diferenciacijavimo rodikliai:

- 3) K^{b}_{tg} (bendrosios tipologinės grupinės įvairovės rodiklis) = Ng (tipologinių grupių skaičius) = **8**;
- 4) K^{s}_{tg} (santykinės tipologinės grupinės įvairovės rodiklis) = Ng (tipologinių grupių skaičius)/S = 8/17,0 = **0,47**;
- 5) K^{b}_{tr} (bendrosios tipologinės rūšinės įvairovės rodiklis) = Nr (tipologinių rūšių skaičius) = **23**;
- 6) K^{s}_{tr} (santykinės tipologinės rūšinės įvairovės rodiklis) = Nr (tipologinių rūšių skaičius)/S = 23/17,0 = **1,35**;
- 7) K^{b}_i (integruotas bendrosios tipologinės įvairovės rodiklis) = 0,6Ng + 0,4Nr = 4,8 + 9,2 = **14,0**;
- 8) K^{s}_i (integruotas santykinės tipologinės įvairovės rodiklis) = (0,6Ng + 0,4Nr)/S = 14,0/17,0 = **0,82**;

IV. Kraštovaizdžio įvairovės atraminiai indeksai (kraštovaizdžio apylinkių lygmuo):

- 9) **GDI** (gamtinės diferenciacijos indeksas) = Mg (identifikuotų gamtinių vienetų skaičius)/S = **6,70**;
- 10) **SDI** (sukultūrinimo diferenciacijos indeksas) Ms (identifikuotų sukultūrinimo vienetų skaičius)/S = **3,82**;
- 11) **BDI** (bendras suminės diferenciacijos indeksas) = GDI + SDI = 6,70 + 3,82 = **10,52**;

Apibendrinus Projekto II-e etape nagrinėtų 11 VP ir III-e etape vykdomų kraštovaizdžio struktūros analizės kraštovaizdžio apylinkių lygmenyje reikšmes buvo rekomenduotos šios preliminarios naudotų kraštovaizdžio įvairovės rodiklių bei indeksų santykinės vertės kokybinės kategorijos (*vidutinė* ≤ *didelė* < *išskirtinė*):

Įvairovės teritorinio diferenciacijavimo rodikliai (kraštovaizdžio apylinkių lygmuo):

$$K^{rb}_a \text{ (bendrosios regioninės įvairovės rodiklis) } \leq 20-30 <;$$

$$K^{rs}_a \text{ (santykinės regioninės įvairovės rodiklis) } \leq 1-2 <;$$

Įvairovės tipologinio diferenciacijavimo rodikliai (kraštovaizdžio apylinkių lygmuo):

$$K^{b}_{tg} \text{ (bendrosios tipologinės grupinės įvairovės rodiklis) } \leq 5-10 <;$$

$$K^{s}_{tg} \text{ (santykinės tipologinės grupinės įvairovės rodiklis) } \leq 0,5-1,0 <;$$

$$K^{b}_{tr} \text{ (bendrosios tipologinės rūšinės įvairovės rodiklis) } \leq 10-20 <;$$

$$K^{s}_{tr} \text{ (santykinės tipologinės rūšinės įvairovės rodiklis) } \leq 0,5-1,0 <;$$

$$K^{b}_i \text{ (kompleksinis bendrosios tipologinės įvairovės rodiklis) } \leq 10-15 <;$$

$$K^{s}_i \text{ (kompleksinis santykinės tipologinės įvairovės rodiklis) } \leq 0,5-1,0 <;$$

Kraštovaizdžio įvairovės atraminiai indeksai (kraštovaizdžio apylinkių lygmuo):

GDI (gamtinės diferenciacijos indeksas) $\leq 2-3<$;

SDI (sukultūrinimo diferenciacijos indeksas) $\leq 2-3<$;

BDI (bendras suminės diferenciacijos indeksas) $\leq 4-6<$;

Aukštadvario RP tiek pagal visų kraštovaizdžio įvairovės atraminių indeksų (**GDI, SDI, BDI**) reikšmes priklausytų išskirtinės kraštovaizdžio struktūros įvairovės kategorijai. Pagal bendrąją regioninę (**K^{rb}a**), bendrąją tipologinę rūšinę (**K^btr**) ir santykinę tipologinę rūšinę (**K^str**) kraštovaizdžio įvairovę jam priskiriama išskirtinės vertės kategorija. Tuo metu pagal kitus nustatytus santykinės įvairovės rodiklius jam tenka didelės (**K^{rs}a, K^btg, K^bi, K^si**) ar net vidutinės vertės (**K^stg**) kategorijos.

Pažymėtina, kad pabrauktus santykinės įvairovės rodiklius, kaip teikiančius galimybę palyginti įvairių parkų kraštovaizdžio įvairovės laipsnį, tenka laikyti kiek svarbesniais už absoliutinį įvairovės laipsnį rodančius bendrosios įvairovės rodiklius, kadangi pastarieji yra priklausomi ir nuo konkretaus parko dydžio.

Būdinga, kad apskaičiuotų Aukštadvario RP rodiklių reikšmės parodo, jog kraštovaizdžio teritorinė įvairovė jame ženkliai didesnė už tipologinę įvairovę arba atskirų kraštovaizdžio tipų ar jo rūšių paplitimą) – pagal analogiškus rodiklius net iki 3-4 kartų. Tą apsprendžia ir tai, kad skirtingų kraštovaizdžio gamtinių tipų ir rūšių teritorinė kaita yra mažiau kaiti nei morfometrinių ypatumų ir bendrojo pobūdžio skirtumų nulemta jo morfologinės struktūros (apylinkių ir vietovių) mozaika.

Duoti galutinį Aukštadvario RP kraštovaizdžio morfologinės įvairovės įvertinimą bus galima tik turint visų šalies VP analogiško tyrimo duomenis.

III. Kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumai

Aukštadvario RP vizualinė struktūra regioniniu aspektu pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą priklauso 4 pamatiniams vizualinės struktūros tipams:

- **V3H3** - ypač raiškios vertikalios ir horizontalios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (ŠR ir PR Aukštadvario RP teritorijos, t.y. Strėvos marių ir Vilkokšnio ežerynai);
- **V3H2** – ypač raiškios vertikalios ir vidutinio raiškumo horizontalios sąskaidos uždarų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (Gedanonių masyvo ir Paverknių kalvynai);
- **V2H3** – vidutinės vertikalios ir didelės horizontalios sąskaidos įvairaus pražvelgiamumo erdvių kraštovaizdis (Didžioji dalis Verknės ir Strėvos aukštupių ežerynų bei aplinkinių teritorijų).
- **V2H2** – vidutinio raiškumo vertikalios ir horizontalios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (PV Verknės slėnio kyšulys bei šiaurinės kalvotos Aukštadvario apylinkės).

Pirmasis ir antrasis iš aukščiau išvardintų vizualinės struktūros tipų priskiriami ypač didelio vizualinio struktūrinio potencialo teritorijoms, trečiasis ir ketvirtas – didelio vizualinio struktūrinio potencialo teritorijoms. Apskritai, Aukštadvario RP šiuo požiūriu (išskyrus keletą kraštovaizdžio apylinkių – Stanuliškių, Skynimų, Karaliūnų, Drabužininkų, Ūbiškių) yra vienas iš raiškiausių vizualinę kraštovaizdžio struktūrą turinčių šalies VP.

Suprantama, kad nustatytas kartografinis VP brėžinių mastelis bei konkrečios grafines galimybes apsprendė sąlygas taikyti supaprastintą kraštovaizdžio vizualinės struktūros analizę, akcentuojant tik esminius pagrindinius Aukštadvario RP kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumus.

Svarbiausia užduotimi tokio tipo analizėje tapo pagrindinių *vizualinės orientacijos ašių fiksavimas*. Paprastai šias ašis formuoja gamtinės neigiamos ir teigiamos formos bei jų grandinės ar juostos. Aukštadvario RP ypač svarbias ašis sudaro stambių ir vidutinių ežerų grandinės – patvenkti ežerai, dubakloniai, slėniai, pirmiausiai Verknės fluvio-glacialinė protaka su Vilkokšnio, Sienio ir Aukštadvario marių ežerais bei pralaužtiniu ir vakaruose išplatėjusiu Verknės slėniu. Kaip svarbią struktūrinę ašį vizualinėje RP struktūroje teko žymėti ir Spindžiuko-Spindžiaus-Stankos-Bagdanonių marių dubaklonio ežerų ir Strėvos slėnio vizualinę ašį. Atskirus vizualinius koridorius formuoja Žaliųjų prūdelių-Kojos-Saloviškio-Trakežerio, Unguraičio-Ungurio bei Strėvos ištakų dubakloniai, Čižiūnų bei Bijūnų eroziniai kloniai, Samės, Rangavos, Strūzdos bei Guronų eroziniai slėniai.

Ne mažesnę vaidmenį vizualinėje kraštovaizdžio struktūroje, paprastai, atlieka stambių išstėtų gamtinių teigiamų formų (kalvagūbrių ar kalvynų) keteros, kurios apriboja suvokiamus vizualinius baseinus (moksliškai vadinamus videotopais). Deja, Aukštadvario RP ribose nėra aiškių vizualinę erdvę skaidančių gūbrių ar kalvų keterų, todėl pavyko nustatyti tik vieną Gedanonių masyvą skaidančią fragmentuotą keterą RP vakariniame pakrastyje. Tačiau šiame RP gausu aktyvių aukštų krantų linijų bei vizualiai aktyvias orografines „sienas“, sudarančių kalvų šlaitų. Reljefo suvokimą smarkia niveliuoja bei visus jo lūžius „švelnina“ dideli ištisinio miško plotai, ypač vakarinėje bei šiaurvakarinėje RP dalyse.

Specifinės vizualinės orientacijos ašys taip pat yra stambios automagistralės ir autokeliai, sudarantys savitą technogenizuotą vizualinę tapatybę turinčio vadinamojo kelių kraštovaizdžio juostas. Aukštadvario RP tai atveju, tai būtų parką drastiškai kertanti magistralinio Vilniaus-Birštono kelio atkarpa bei krašto kelių Aukštadvaris-Semeliškės bei Trakai-Onuškis koridorių atkarpos, taip pat kai

kurie parko eksponavimui svarbūs rajoniniai ir vietiniai keliai, galimi pritaikyti autoturizmo maršrutams.

Visų minėtų vizualinės struktūros elementų fiksavimą papildo Projekto kartoschemoje pažymėtos galimos ir prognozuojamos kraštovaizdžio apžvalgos vietos (regyklos). Jos turėtų padėti suvokti kraštovaizdžio vietovių pobūdį bei identitetą. Vis tik ši vizualinės analizės dalis (apžvalgos vietų fiksavimas) dėl Projekto sąlygų nulemtu detalių lauko tyrimų negalimumo turi daugiau kamerališkai nustatytą prognostinį pobūdį ir ateityje turėtų būti tikslinama konkrečiomis lauko sąlygomis. Deja, Aukštadvario RP iki šiol neturi šalies VP taip būdingo pastarojo dešimtmečio atributo – specialaus kraštovaizdžio apžvalgos bokšto. Projekto rengėjų nuomone, Aukštadvario RP ateityje tikslinga būtų turėti netgi 2 apžvalgos bokštus – Aukštadvario šiaurinėse apylinkėse ir Strėvos ežerynų zonose.

Kadangi Aukštadvario RP kraštovaizdis pasižymi išreikšta hidrografine struktūra, todėl jame turime svarbų vaidmenį vietovių panoramose galinčių vaidinti vizualiai ypač aktyvių ežerų pusiasalių ar krantų atragių, t.y. savotiškų videotopų fokusų, koncentruojančių pagrindines apžvalgos kryptis (Aukštadvario ir Bagdanonių mariose, Verniejaus, Vilkokšnio bei Antakmenių ežeruose). Pažymėtinas ypatingą vizualinio fokuso vaidmenį vaidinantis Verksnaičių atragis tarp Solio ir Verksnaičių ežerų Verknės aukštupio kraštovaizdžio apylinkėje.

Aukštadvario RP kraštovaizdžio vizualinės struktūros apžvalgoje, sutinkamai su Metodikos nuostatomis, papildomai pateikiami ir svarbiausi atraktyvūs gamtiniai, kultūriniai, gamtiniai-kultūriniai ar techniniai-inžineriniai šio RP objektai. Pabrėžtina, kad terminas „atraktyvus“ nėra tapatus konservacinei saugomo objekto vertei ir daugiau priklauso nuo konkrečių objekto galimybių pritraukti dėmesį, būti pastebimu, taip pat nuo jo žinomumo bei visuomeninės svarbos ir galimo panaudojimo.

Suprantama, kad kraštovaizdžio vizualinės struktūros objektų detalus išaiškinimas ir parodymas įmanomas tik stambaus mastelio kartoschemose konkrečių lauko tyrimų bei apklausų pagalba. Šiame Projekte parodyti tik kameralinėmis sąlygomis pagal atitinkamą teisinę, pažintinę bei reklaminę literatūrą fiksuojami svarbiausi atraminiai RP kraštovaizdžio vizualinės struktūros objektai, tokie kaip piliakalniai, pilkapynai, architektūros bei inžineriniai kompleksai, šventvietės, plačiau žinomi stambūs akmenys, šaltiniai, medžiai ir kitos atraktyvios šio krašto įžymybės (žr. kartoschemą), dažniausiai jau turinčios saugomų kultūros ar gamtos paveldo objektų statusą. Papildomai buvo pažymėta ypač daug mažiau žinomų mūsų akcentuotų atraktyvumą galinčių turėti gamtos objektų (kalvų, atragių, ežeriukų, duobių, raguvų, erozinių klonių, atskirų medžių ir pan.), t.t. esančių šalia RP ribos (Krištapiškių keimas, Piliakalnio „zvoncas“, Gervinių gūbrynas).

IV. Aukštadvario RP kraštovaizdžio apylinkių kompleksinė vertė

Įgyvendinant Techninės užduoties reikalavimą suteikti VP kraštovaizdžio struktūros tyrimams praktinį konstruktyvumą svarbiausiu taikomuoju uždaviniu priimta Aukštadvario RP kraštovaizdžio vertybinė diferenciacija nustatant *kraštovaizdžio apylinkių kompleksinę vertę*.

Projekto Metodikoje buvo rekomenduota originali vertimo kriterijų sistema (2 lentelė), išskirianti:

- 1) atraminių objektyvių kriterijų grupę (natūralumas, unikalumas, biologinė svarba, kultūrinė svarba, rekreacinė svarba), taikant šiai grupei svertinį koeficientą lygų 0,6.
- 2) papildančių subjektyvių kriterijų grupę (vizualinis raiškumas, struktūros tipiškumas, struktūros harmoningumas, elementų simboliškumas, apžvalgos sąlygos), taikant šiai grupei svertinį koeficientą lygų 0,4.

2 lentelė. Aukštadvario RP kraštovaizdžio apylinkių kompleksinio vertinimo kriterijų sistema

<i>Atraminiai (objektyvūs) kriterijai ir jų taikymas:</i>	<i>Papildantys (subjektyvūs) kriterijai ir jų taikymas</i>
<p>N (natūralumas) – tai natūralių ir subnatūralių gamtinių naudmenų (miškų, pelkių, vandens telkinių) santykinė dalis kraštovaizdžio vietovėje/apylinkėje</p> <p>3 - >80%;</p> <p>2 – 80-50%;</p> <p>1 – 30-50%;</p> <p>0 - <30%;</p> <hr/> <p>U (unikalumas) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės struktūros tipo pasikartojimas šalies kontekste</p> <p>3 – 1-5 atvejai;</p> <p>2 – 6-20 atvejų;</p> <p>1 – 21-50 atvejų;</p> <p>0 - >50 atvejų;</p> <hr/> <p>B (biologinė svarba) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės svarba biologinės įvairovės apsaugos kontekste</p> <p>3 – apima gamtinius ir perspektyvoje galimus kompleksinius rezervatus;</p> <p>2 – apima biologinius bei kompleksinius draustinius ir biosferos poligonus;</p> <p>1 – apima kitus gamtinius draustinius ir biologinio paveldo objektus;</p> <p>0 – neturi biologiškai svarbių teritorijų ir objektų;</p> <hr/> <p>K (kultūrinė svarba) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės svarba kultūrinės paveldosaugos kontekste</p> <p>3 – apima kultūrinius ir perspektyvoje galimus kompleksinius rezervatus;</p> <p>2 – apima kultūrinio profilio draustinius ar saugomas vietas;</p> <p>1 – apima svarbių kultūros paveldo objektų turinčias teritorijas;</p> <p>0 – neturi kultūros paveldo apsaugai svarbių teritorijų ar objektų;</p> <hr/> <p>R (rekreacinė svarba) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės svarba rekreacinio panaudojimo kontekste</p> <p>3 – apima intensyviai poilsiui naudojamas rekreacinę infrastruktūrą turinčias teritorijas;</p> <p>2 – apima intensyviai turizmui naudojamas teritorijas;</p> <p>1 – apima rekreacijai vystyti perspektyvias teritorijas;</p> <p>0 – apima rekreacinio potencialo neturinčias teritorijas;</p> <hr/>	<p>V (vizualinis raiškumas) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės vizualinės struktūros aiškumas</p> <p>3 – vidutinės ir ypač raiškios vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių teritorijos;</p> <p>2 – vidutinės ir ypač raiškios vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarų ir uždarų erdvių teritorijos;</p> <p>1 – silpnos vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgiamumo erdvių teritorijos;</p> <p>0 – neraiškios vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgiamumo erdvių teritorijos;</p> <hr/> <p>T (struktūros tipiškumas) – tai santykinis atitikimas vietovei/apylinkei priskirtam kraštovaizdžio struktūros tipui</p> <p>3 – pasižymi būdingais nustatytam kraštovaizdžio tipui požymiais;</p> <p>2 – pasižymi iš dalies būdinga nustatytam kraštovaizdžio tipui struktūra;</p> <p>1 – santykinai mažai atitinka nustatytą kraštovaizdžio tipą;</p> <p>0 – struktūros tipiškumas neišreikštas;</p> <hr/> <p>H (struktūros harmoningumas) – tai kraštovaizdžio vietovės/apylinkės morfologinės struktūros elementų suderinamumas</p> <p>3 – stebimas visų vizualinės struktūros elementų suderinamumas;</p> <p>2 – stebima mažiau reikšmingų vizualinės struktūros elementų disharmonija;</p> <p>1 – stebima reikšmingų vizualinės struktūros elementų disharmonija;</p> <p>0 – chaotiška neharmoninga kraštovaizdžio vizualinė struktūra;</p> <hr/> <p>S (elementų simboliškumas) – tai ypatingos semantikos elementų buvimas kraštovaizdžio vietovės/apylinkės vizualinėje struktūroje</p> <p>3 – sutinkami 3/5 ar daugiau asociacine simboliškai semantika pasižymintys elementai;</p> <p>2 – sutinkami 2/3-4 asociacine simboliškai semantika pasižymintys elementai;</p> <p>1 – sutinkami 1/2 asociacine simboliškai semantika pasižymintys elementai;</p> <p>0 – kraštovaizdžio struktūroje nėra asociacine simboliškai semantika pasižymintų elementų;</p> <hr/> <p>A (apžvalgos sąlygos) – tai kraštovaizdžio vizualinės struktūros suvokimo galimybės</p> <p>3 – kraštovaizdžio vietovė/apylinkė turi fiksuotas 3-5 regyklas ar 2 apžvalgos (despektines) linijas;</p> <p>2 – kraštovaizdžio vietovė/apylinkė turi fiksuotas 2 regyklas ar 1 apžvalgos (despektinę) liniją;</p> <p>1 – kraštovaizdžio vietovė/apylinkė turi bent 1 fiksuotą regyklą;</p> <p>0 – kraštovaizdžio vietovė/apylinkė iš esmės neturi fiksuotų apžvalgos galimybių;</p>

Bendra kraštovaizdžio apylinkių kompleksinės vertės nustatymo technologijos suvestinė parodyta 3 lentelėje.

3 lentelė. Kraštovaizdžio morfologinės apylinkės kompleksinis vertinimas

Kraštovaizdžio apylinkės numeris brėžinyje ir apibendrinantis tipologinis kodas						
Atraminiai kriterijai ($k = 0,6$)	N natūralumas	U unikalumas	B biologinė svarba	K kultūrinė svarba	R rekreacinė svarba	Bendras balų skaičius (iki 9)
Papildantys kriterijai ($k = 0,4$)	V vizualinis raiškumas	T struktūros tipiškumas	H struktūros harmoningumas	S elementų simboliškumas	A apžvalgos sąlygos	Bendras balų skaičius (iki 6)
Vertės apskaičiavimo formulė: $X = 0,6 (N+U+B+K+P) + 0,4 (V+T+H+S+A)$ Vertinama 3 balų sistemoje, kur 3 - santykinai didžiausias atitikimas kriterijui 2 - santykinai vidutiniškas atitikimas kriterijui 1 - santykinai mažas atitikimas kriterijui 0 - kraštovaizdžio struktūra kriterijaus netenkina						

Pagal aukščiau pateiktą metodiką nustatyta Aukštadvario RP kraštovaizdžio morfologinių apylinkių kompleksinė vertė (balais) pateikiama specialioje suvestinėje (4 lentelė), o išskleistas pagal 3 lentelę vertinimas pristatytas šio Aprašo priede.

4 lentelė. Gražutės RP kraštovaizdžio apylinkių kompleksinis vertinimas

Indeksas arba Numeris kraštovaizdžio struktūros brėžinyje	Kraštovaizdžio morfologiniai rajonai ir apylinkės	Kraštovaizdžio kompleksinė vertė (balais)
E-XIII-33	<i>Vidurio Dzūkų mažai miškingų agrarinių kalvynų kraštovaizdžio rajone</i>	
1	Gedanonių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais smėlingo fluvio-glacialinio komplekso su raiškiais eroziniais šlaitais ir nedideliais ežerėliais kraštovaizdis)	8,8
2	Škilių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais smėlingo fluvio-glacialinio komplekso su raiškiais eroziniais šlaitais, sausais dubakloniais, giliais termokarstiniais ežerėliais ir daubomis bei žemapelkėmis kraštovaizdis)	11,2
3	Mergiškių miško (mažai sukultūrinto pobūdžio smėlingo kalvyno su raiškiais eroziniais šlaitais bei sausais dubakloniais kraštovaizdis)	10,4
4	*Pašvenčio (mažai sukultūrinto ir sukultūrinto priemolingo banguotos pakilumos su pobūdžio priemolingo ir smėlingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis bei lėkštašlaičiu ežero duburiu kraštovaizdis)	6,2
5	*Ustronės (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio smėlingo kalvyno su raiškiais eroziniais šlaitais ir pelkiniu ežeru kraštovaizdis)	5,8
6	*Lavariškių (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio priemolingo moreninio kalvyno su žemapelkėmis, natūraliais upeliais ir tvenkiniais kraštovaizdis)	9,0
7	Aukštadvario (sukultūrinto, mažai urbanizuoto ir urbanizuoto pobūdžio susaugomais objektais fluvio-glacialinės protakos bei smėlingos banguotos pakilumos su natūraliais upeliais ir tvenkinių kompleksu kraštovaizdis)	11,2

8	Paverknių erozinio kalvyno (santykinai natūralaus pobūdžio fluvioglacialinės protakos su eroziniu pralaužtiniu slėniu, raguvynais ir eroziniais šlaitais bei fragmentuotu ežeringu dubakloniu kraštovaizdis)	9,0
9	*Verknės lanko (santykinai natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio fluvioglacialinės protakos su eroziniu stačiašlaičiu slėniu, natūraliais upeliais bei tvenkiniu kraštovaizdis)	8,4
10	*Šadžiūnų (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio fluvioglacialinės protakos su eroziniu stačiašlaičiu slėniu, natūraliais upeliais bei pelkiniu ežeru kraštovaizdis)	5,2
11	*Gudžionių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio fluvioglacialinės protakos su eroziniais šlaitais, giliais eroziniais slėniukais, žemapelkėmis ir pelkėtai ežerais kraštovaizdis)	5,8
12	Nekrašiškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis nedidelių ežerų grupe bei kanalizuotais upeliais kraštovaizdis)	6,8
13	*Totoriškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio priemolingo moreninio kalvyno bei priemolingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	4,4
14	*Ūbiškių (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos pakilumos su žemapelkėmis kraštovaizdis)	4,8
E-XIII-36	<i>Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų kraštovaizdžio rajone</i>	
15	Aukštadvario marių (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais marių (patvenktų ežerų komplekso), esančio plačioje fluvioglacialinėje protakoje su prisišliejusiu stačiašlaičiu ežeringu dubakloniu, smėlinga banguota pakiluma bei natūraliu upeliu, kraštovaizdis)	11,0
16	Sienio-Verniejaus (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio ežeryno, esančio fluvioglacialinėje protakoje su pelkiniais ežerais, smėlinga banguota pakiluma bei eroziniais šlaitais kraštovaizdis)	9,6
17	Čižiūnų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais ežeryno, esančio smėlingame fluvioglacialiniame kalvyne su eroziniu slėniu ir kanalizuotais upeliais, kraštovaizdis)	8,4
18	Verknės aukštupio (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio fluvioglacialinės protakos su natūraliais upeliais, eroziniais šlaitais ir fragmentuotu ežeringu dubakloniu kraštovaizdis)	8,8
19	*Skynimų (santykinai natūralaus ir sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	3,0
20	Vilkokšnio (santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais stambaus stačiašlaičio ežero, esančio smėlingoje fluvioglacialinėje protakoje su ežeringais dubakloniais, eroziniais šlaitais ir žemapelkėmis, kraštovaizdis)	12,0
21	*Kreivakojo (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su eroziniais lobais kraštovaizdis)	5,6
22	Karaliūnų (santykinai natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos ir smėlingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	4,8
23	*Panošiškių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos ir priemolingos banguotos pakilumos kraštovaizdis)	3,0

24	*Gervinių (santykinei natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos pakilumos su drumlinizuotu moreniniu kalvynu, fragmentuotu ežeringu dubakloniu ir žemapelkėmis kraštovaizdis)	4,2
25	Spindžiaus ežeryno (santykinei natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais ežeryno, esančio smėlingoje banguotoje pakilumoje su eroziniais slėniais ir šlaitais bei žemapelkėmis, kraštovaizdis)	11,4
26	Strėvos aukštupio (santykinei natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio patvenktų ežerų komplekso (marių) ir fragmentuotų ežeruočių dubaklonių, erozinių šlaitų, priemolingų bei smėlingų kalvynų ir žemapelkių kraštovaizdis)	10,8
27	*Bagdanonių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio erozinio slėnio ir natūralių upelių kraštovaizdis)	7,6
28	Tamašavos (santykinei natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio priemolingos banguotos moreninės pakilumos, fragmentuoto ežeringo dubaklonio, žemapelkių ir kanalizuočių upelių kraštovaizdis)	5,6
29	Pamargio (santykinei natūralaus pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su senslėniais ir giliais eroziniais lobais kraštovaizdis)	5,2
30	Drabužininkų (santykinei natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio smėlingos banguotos pakilumos su eroziniais šlaitais, giliais eroziniais lobais ir žemapelkėmis kraštovaizdis)	3,4
31	Strėvininkų (santykinei natūralaus bei sukultūrinto pobūdžio fragmentuoto ežeringo dubaklonio, erozinių šlaitų, erozinių lobų ir žemapelkių kraštovaizdis)	7,8
E-XIII-31	<i>Vakarų Dzūkų šiaurinės slėniuotos miškingos agrarinės pakilumos kraštovaizdžio rajone</i>	
32	*Stanuliškių (mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio plačios fluvio-glacialinės protakos su natūraliais ir kanalizuočiais upeliais kraštovaizdis)	5,4

Projekto Metodikoje numatytas paskutinis kvalimetrinis žingsnis yra ***kraštovaizdžio apylinkių kompleksinės vertės grupių (I-IV) nustatymas pagal gaunamą balų skaičių***. Buvo išskirtos šios vertės grupės arba kraštovaizdžio apylinkių morfostruktūros vertingumo kategorijos:

- I. *Išskirtinė vertė* – virš 10 balų (raudona spalva)
- II. *Aukšta vertė* – nuo 8,1 iki 10 balų (rožinė spalva)
- III. *Vidutinė vertė* – nuo 5,1 iki 8 balų (plytinė spalva)
- IV. *Nežymi vertė* – iki 5 balų (žalia spalva)

Aukštadvario RP kraštovaizdžio apylinkės į šias kategorijas pasiskirstė tokiu būdu:

- I – 7 kraštovaizdžio apylinkės, t.y. 22% visų apylinkių);
- II – 7 kraštovaizdžio apylinkės, t.y. 22% visų apylinkių);
- III – 11 kraštovaizdžio apylinkių, t.y. 34% visų apylinkių);
- IV – 7 kraštovaizdžio apylinkės, t.y. 22% visų apylinkių).

Būdinga, kad vertingiausios, t.y. I kategorijos apylinkės apima svarbiausius natūralius bei patvenktus ežerynus juostoje (žr. brėž.) bei formuoja šio RP kraštovaizdžio vertybines ašis, kurios sudaro šio RP įvaizdį bei jo kraštovaizdžio identitetą.

Pačią didžiausia arba išskirtinę vertę (4 lentelė) pasižymi šios kraštovaizdžio apylinkės:

- 1) **20 – Vilkokšnio** (12,0 balo);
- 2) **25 - Spindžiaus ežeryno** (11,4 balo);
- 3) **2 – Škilietų** (11,2 balo);
- 4) **7 – Aukštadvario** (11,2 balo);
- 5) **15 – Aukštadvario marių** (11,0 balo);
- 6) **26 – Strėvos aukštupio** (10,8 balo);
- 7) **3 – Mergiškių miško** (10,4 balo)

Dar 7 Aukštadvario RP kraštovaizdžio apylinkės priklausytų didelės kompleksinės vertės kategorijai, kuri kartu su pirmąja (13) sudarytų šio VP vertybinį pamatą. Pagal suminį išskirtinės ir aukštos vertės kraštovaizdžio apylinkių procentą (41%) Aukštadvario RP priskirtinas mūsų VP būdingai vidurine

Papildomai buvo paskaičiuotai atskirų vertingiausių kategorijų kraštovaizdžio apylinkių plotai, kurie Aukštadvario RP sudarę atitinkamai:

- I - išskirtinės vertės kategorija - 38 %;
- II - didelės vertės kategorija - 26 %;
- I-II kategorijos - 64 %.

Pažymėtina, kad kraštovaizdžio struktūros kartografavimas ir jos vertės diferenciacija leidžia ne tik aiškiau įsivaizduoti realią Aukštadvario RP kraštovaizdžio įvairovę, bet ir sudaro papildomas galimybes ateityje optimizuoti dabartinius šio parko funkcinį ir tvarkomąjį zonavimus bei kraštovaizdžio tvarkymo priemonių paskirstymą.

Atliktas darbas parodo kraštovaizdžio struktūros požiūriu palyginti neblogą šio sudėtingo RP ribų sprendimą. Ateityje regiant teritorijų planavimo dokumentus galėtų būti tikslinamos ribos ir prijungtos RP sampratai ir vientisumui reikalingos Šadžiūnų, Bagdanonių bei Tamašavos kraštovaizdžio apylinkių teritorijos.

Paminėtinas ir analogiškas (Gražutės RP) terminologinis atvejis, kada savu laiku buvo įtvirtintas terminų „Aukštadvario marios“ ir „Bagdanonių marios“ (arba Aukštadvario ir Bagdanonių HE tvenkiniai) semantinis nepilnavertiškumas - juk šie naujai sukurti sudėtingos konfigūracijos vandens telkiniai užliejo beveik dešimt ežerų tuo nuskurdindami mūsų hidronimų žodyną. Tad ar neverta, remiantis kraštovaizdžio semantikos apsaugos kriterijumi, bent jau padiskutuoti apie poreikį vietoj dirbtinai primestų šioms akvatorijoms pavadinimų gražinti minėtų marių vandenims bent 2 ar 4 prarastus vardus, pvz. „Baluosio-Navos marios“ bei „Strėvio-Gilūšio marios“.

Priedas

AUKŠTADVARIO RP KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKIŲ
KOMPLEKSIŠNĖS VERTĖS NUSTATYMAS
(pagal Metodikoje priimtus vertės nustatymo kriterijus)

Vidurio Dzūkų mažai miškingų agrarinių kalvynų kraštovaizdžio rajone /E-XIII-33/

1. GEDANONIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
2	2	2	0	2	4,8	
V	T	H	S	A		8,8
3	2	2	2	1	4,0	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+2+2+0+2) + 0,4 (3+2+2+2+1) = 4,8 + 4,0 = 8,8$						

2. ŠKILIEŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
3	3	2	1	2	6,6	
V	T	H	S	A		11,2
3	2	2	3	2	4,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+3+2+1+2) + 0,4 (3+2+2+3+2) = 6,6 + 4,8 = 11,8$						

3. MERGIŠKIŲ MIŠKO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
3	2	3	1	1	6,0	
V	T	H	S	A		10,4
3	2	3	1	2	4,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+2+3+1+1) + 0,4 (3+2+3+1+2) = 6,0 + 4,4 = 10,4$						

4. *PAŠVENČIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
1	0	1	1	2	3,0	
V	T	H	S	A		6,2
2	2	1	1	2	3,2	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (1+0+1+1+2) + 0,4 (2+2+1+1+2) = 3,0 + 3,2 = 6,2$						

5. *USTRONĖS MARIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
3	1	1	2	2	5,4	
V	T	H	S	A		9,0
2	2	2	1	2	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+1+1+2+2) + 0,4 (2+2+2+1+2) = 5,4 + 3,6 = 9,0$						

6. *LAVARIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras
2	0	1	0	2	3,0	
V	T	H	S	A		5,8
2	2	2	0	1	2,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+0+1+0+2) + 0,4 (2+2+2+0+1) = 3,0 + 2,8 = 5,8$						

7. AUKŠTADVARIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 11,2
0	3	1	2	3	5,4	
V	T	H	S	A		bendras 11,2
1	3	2	3	3	5,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (0+3+1+2+3) + 0,4 (1+3+2+3+3) = 5,4 + 5,8 = 11,2$						

8. PAVERKNIŲ EROZINIO KALVYNO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 9,0
3	3	2	0	1	5,4	
V	T	H	S	A		bendras 9,0
3	2	2	1	1	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+3+2+0+1) + 0,4 (3+2+2+1+1) = 5,4 + 3,6 = 9,0$						

9. *VERKNĖS LANKO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 8,4
2	2	2	0	2	4,8	
V	T	H	S	A		bendras 8,4
2	2	2	1	2	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+2+2+0+2) + 0,4 (2+2+2+1+2) = 4,8 + 3,6 = 8,4$						

10. *ŠADŽIŪNŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 5,2
2	1	0	0	1	2,4	
V	T	H	S	A		bendras 5,2
2	2	2	0	1	2,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+1+0+0+1) + 0,4 (2+2+2+0+1) = 2,4 + 2,8 = 5,2$						

11. *GUDŽIONIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 5,8
2	0	1	1	1	3,0	
V	T	H	S	A		bendras 5,8
2	2	1	0	2	2,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+0+1+1+1) + 0,4 (2+2+1+0+2) = 3,0 + 2,8 = 5,8$						

12. NEKRAŠIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 6,8
2	0	1	1	2	3,6	
V	T	H	S	A		bendras 6,8
2	2	2	1	2	3,2	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+0+1+1+2) + 0,4 (2+2+2+1+1) = 3,6 + 3,2 = 6,8$						

13. *TOTORIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 4,4
2	0	0	0	0	1,2	
V	T	H	S	A		
2	2	1	1	2	3,2	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+0+0+0+0) + 0,4 (2+2+1+1+2) = 1,2 + 3,2 = 4,4$						

14. *ŪBIŠKIŲ MIŠKO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 4,8
3	0	0	0	1	2,4	
V	T	H	S	A		
2	2	2	0	0	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+0+0+0+1) + 0,4 (2+2+2+0+0) = 2,4 + 2,4 = 4,8$						

Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų kraštovaizdžio rajone /E-XIII-36/

15. AUKŠTADVARIO MARIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 11,0
2	2	2	2	3	6,6	
V	T	H	S	A		
2	2	2	2	3	4,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+2+2+2+3) + 0,4 (2+2+2+2+3) = 6,6 + 4,4 = 11,0$						

16. SIENIO-VERNIEJAUS KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 9,6
2	2	2	1	3	6,0	
V	T	H	S	A		
2	2	2	1	2	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+2+2+1+3) + 0,4 (2+2+2+1+2) = 6,0 + 3,6 = 9,6$						

17. ČIŽIŪNŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 8,4
2	1	1	1	3	4,8	
V	T	H	S	A		
2	2	2	1	2	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+1+1+1+3) + 0,4 (2+2+2+1+2) = 4,8 + 3,6 = 8,4$						

18. VERKNĖS AUKŠTUPIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 8,8
2	2	2	1	1	4,8	
V	T	H	S	A		
2	2	2	2	2	4,0	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+2+2+1+1) + 0,4 (2+2+2+2+2) = 4,8 + 4,0 = 8,8$						

19. *SKYNUMŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 3,0
1	0	0	0	0	0,6	
V	T	H	S	A		
1	2	2	0	1	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (1+0+0+0+0) + 0,4 (1+2+2+0+1) = 0,6 + 2,4 = 3,0$						

20. VILKOKŠNIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 12,0
3	3	2	1	3	7,2	
V	T	H	S	A		
2	3	2	2	3	4,8	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+3+2+1+3) + 0,4 (2+3+2+2+3) = 7,2 + 4,8 = 12,0$						

21. *KREIVAKOJO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 5,6
3	0	0	0	1	2,4	
V	T	H	S	A		
2	2	2	0	2	3,2	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+0+0+0+1) + 0,4 (2+2+2+0+2) = 2,4 + 3,2 = 5,6$						

22. KARALIŪNŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 4,8
2	0	0	1	1	2,4	
V	T	H	S	A		
1	2	2	0	1	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (2+0+0+1+1) + 0,4 (1+2+2+0+1) = 2,4 + 2,4 = 4,8$						

23. *PANOŠIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 3,0
1	0	0	0	0	0,6	
V	T	H	S	A		
1	2	2	0	1	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (1+0+0+0+0) + 0,4 (1+2+2+0+1) = 0,6 + 2,4 = 3,0$						

24. *GERVINIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N	U	B	K	R		bendras 4,2
1	1	0	0	1	1,8	
V	T	H	S	A		
1	2	2	0	1	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (1+1+0+0+1) + 0,4 (1+2+2+0+1) = 1,8 + 2,4 = 4,2$						

25. SPINDŽIAUS EŽERYNO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
3	2	2	1	3	6,6	
V	T	H	S	A		bendras
3	3	3	1	2	4,8	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (3+2+2+1+3) + 0,4 (3+3+3+1+2) = 6,6 + 4,8 = 11,4$						

26. STRĖVOS AUKŠTUPIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
2	2	2	1	3	6,0	
V	T	H	S	A		bendras
3	2	3	2	2	4,8	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (2+2+2+1+3) + 0,4 (3+2+3+2+2) = 6,0 + 4,8 = 10,8$						

27. *BAGDANONIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
1	2	1	1	1	3,6	
V	T	H	S	A		bendras
3	2	2	1	2	4,0	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (1+2+1+1+1) + 0,4 (3+2+2+1+2) = 3,6 + 4,0 = 7,6$						

28. *TAMAŠAVOS KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
2	1	0	0	1	2,4	
V	T	H	S	A		bendras
2	2	2	0	2	3,2	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (2+1+0+0+1) + 0,4 (2+2+2+0+2) = 2,4 + 3,2 = 5,6$						

29. PAMARGIO KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
3	0	0	0	1	2,4	
V	T	H	S	A		bendras
1	2	2	0	2	2,8	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (3+0+0+0+1) + 0,4 (1+2+2+0+2) = 2,4 + 2,8 = 5,2$						

30. DRABUŽNINKŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ

N	U	B	K	R		bendras
1	0	0	0	0	0,6	
V	T	H	S	A		bendras
1	2	2	0	2	2,8	
Kompleksinės vertės nustatymas:						
$0,6 (1+0+0+0+0) + 0,4 (1+2+2+0+2) = 0,6 + 2,8 = 3,4$						

31. STRĖVININKŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N 3	U 2	B 1	K 0	R 1	4,2	bendras 7,8
V 2	T 2	H 2	S 1	A 2	3,6	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (3+2+1+0+1) + 0,4 (2+2+2+1+2) = 4,2 + 3,6 = 7,8$						

*Vakarų Dzūkų šiaurinės slėniuotos miškingos agrarinės pakilumos
kraštovaizdžio rajone /E-XIII-31/*

32. *STANULIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO APYLINKĖ						
N 1	U 1	B 2	K 0	R 1	3,0	bendras 5,4
V 1	T 2	H 2	S 0	A 1	2,4	
Kompleksinės vertės nustatymas: $0,6 (1+1+2+0+1) + 0,4 (1+2+2+0+1) = 3,0 + 2,4 = 5,4$						